

Министерство
на образованието
и науката

АЗ·БУКИ

Национално
издателство
за образование и наука

ИСТОРИЯ

Научно списание

ISTORIYA-HISTORY

Bulgarian Journal of Historical Education

Година XXXII ■ Книжка 5 ■ 2024

Volume 32 ■ Number 5 ■ 2024

София – Sofia
2024

НАУЧНО СПИСАНИЕ**ИСТОРИЯ**

<http://history.azbuki.bg/>

ГЛАВЕН РЕДАКТОР:

чл.-кор. проф. д.и.н. Иван Русев

Икономически университет – Варна

бул. „Княз Борис I“ 77, кабинет 111

Варна 9002

тел.: 0882 / 164 692

E-mail: ivroussev@ue-varna.bg

BULGARIAN JOURNAL OF HISTORICAL EDUCATION**ISTORIYA-HISTORY**

<http://history.azbuki.bg/>

EDITOR-IN-CHIEF:

Prof. Ivan Rusev, DSc., Corr. Member – BAS

University of Economics – Varna

77, Kniaz Boris I Blvd., Office 111

9002 Varna, Bulgaria

tel. +359 882 / 164 692

E-mail: ivroussev@ue-varna.bg

ИЗДАТЕЛ:

**Национално издателство
за образование и наука „Аз-буки“**

Директор:

Емил Спахийски

Заместник-директори:

Стоян Стоянов

Венцислав Генков

Дизайн на корицата:

Аз-Буки

Графичен дизайн:

Иво Христов

Стилист-коректор:

Анелия Врачева

Разпространение:

Петър Владов

PUBLISHER:

Az-buki

National Publishing House

Director:

Emil Spahiyski

Deputy Directors:

Stoyan Stoyanov

Ventsislav Genkov

Cover Design:

Аз-Буки

Layout Design and Prepress:

Иво Христов

Stylist-Corrector:

Aneliya Vracheva

Distribution:

Петър Владов

АДРЕС НА ИЗДАТЕЛСТВОТО:

бул. „Цариградско шосе“ 125, бл. 5

1113 София

тел. 02/ 425 0470;

02/ 425 0471; 02/ 425 0472

www.azbuki.bg

E-mail: history@azbuki.bg

ПЕЧАТ:

M&BM Ltd

Формат 70/100/16.

Печатни коли: 6,5

PUBLISHING HOUSE ADDRESS:

125, Tzarigradsko Chaussee Blvd., bl. 5

1113 Sofia, Bulgaria

tel. + 359 2/ 425 0470;

+ 359 2/ 425 0471; + 359 2/ 425 0472

www.azbuki.eu

E-mail: history@azbuki.bg

PRINTING HOUSE:

M&BM Ltd

Size: 70/100/16.

Printed Quires: 6,5

**Списание то излиза 6 пъти годишно: книжка 1 (януари-февруари); книжка 2 (март-април); книжка 3 (май-юни); книжка 4 (юли-август); книжка 5 (септември-октомври); книжка 6 (ноември-декември).
Printout: six issues per year. Issue 1 (January-February); Issue 2 (March-April); Issue 3 (May-June); Issue 4 (July-August); Issue 5 (September-October); Issue 6 (November-December)**

С изпращането на текст и/или илюстрация до редакцията авторът се съгласява да отстъпи правото за тяхното анонсиране, публикуване и разпространение с цел популяризиране на изданията на издателя – НИОН „Аз-буки“. Авторът се съгласява да отстъпи на НИОН „Аз-буки“ изключителното право за използване на публикуван в списанието текст и илюстрации в съответствие със ЗАПСП за срок от три години, без ограничение на територията, на която ползвателят има право да използва произведението.

Материали, които не са одобрени за публикуване, не се рецензират и не се връщат на авторите.

By sending text and/or illustration to the editorial office, the author agrees to submit the rights for their announcement, publication and dissemination for the popularization of the editions of the Publisher – Az-buki National Publishing House. The author agrees to grant to Az-buki exclusive rights for using text and illustrations published in this journal, in accordance with the Bulgarian Copyright Law for a period of three years, without limitation of the territory in which the user has the right to use the publication.

Not accepted for publication texts are not reviewed or sent back to the authors.

ISSN 0861-3710 (Print)

ISSN 1314-8524 (Online)

Издател на научно списание „История“ е НИОН „Аз-буки“ –
в съответствие с чл. 51 от Закона за предучилищното и училищното образование

Главен редактор

Чл.-кор. проф. д.и.н. Иван Русев
Икономически университет – Варна
(Българско възраждане, стопанска история)

Редактор

Д-р Албена Симова

Редакционна колегия

Проф. д-р Айше Каяпнар – Turkish National Defence University – Ankara (Turkey) (история на Османската империя и Балканите, XV – XX в.)

Проф. Мария Тодорова – University of Illinois at Urbana-Champaign (CAЩ)
(Източна и Югоизточна Европа, история на национализма)

Доц. д-р Андреас Либератос – Panteion University of Social & Political Sciences, Атина; Institute for Mediterranean Studies, Ретимно (Гърция) (национализъм на Балканите, история на държавите от Източна Европа, обмен между културите)

Доц. Ливнат Холцман – Bar-Ilan University (Israel) (средновековна мюсюлманска теология; средновековни исторически процеси в Източното Средиземноморие)

Д.н. Людмила Авилова – Институт археологии – Российская академия наук (Россия) (енеолит и бронзова епоха в Югоизточна Европа и Близкия изток)

Д-р Елена Сюпюр – Institute of South-East European Studies, Румънска академия на науките (история на културата)

Д-р Васил Добрев – Френски археологически институт в Кайро (IFAO) (египтология)

Акад. проф. д.и.н. Васил Николов – Национален археологически институт с музей – БАН (новокаменна, каменно-медна и ранна бронзова епоха – VI – III хил.пр.Хр. в българските земи, Северозападна Мала Азия и Югоизточна Европа)

Editor-in-Chief

Prof. Ivan Rusev, DSc.,
Corr. Member – BAS
University of Economics – Varna

Editor

Dr. Albena Simova

Editorial Board

Prof. Dr. Ayşe Kayapınar – Turkish National Defence University – Ankara (Turkey)

Prof. Maria Todorova – University of Illinois at Urbana-Champaign (USA)

Assoc. Prof. Dr. Andreas Lyberatos – Panteion University of Social & Political Sciences – Athens; Institute for Mediterranean Studies – Rethymno (Greece)

Assoc. Prof. Dr. Livnat Holtzman – Bar-Ilan University (Israel)

Lyudmila Avilova, DSc. – Institute of Archaeology of the Russian Academy of Sciences (Russia)

Dr. Elena Siupiur – Institute of South-East European Studies, Romanian Academy of Science (Romania)

Dr. Vassil Dobrev – French Archaeological Institute in Cairo (IFAO)

Prof. Vassil Nikolov, DSc. – Full Member of the Bulgarian Academy of Sciences National Institute and Museum of Archaeology – Bulgarian Academy of Sciences

Проф. д.н. Иван Билярски – Институт за исторически изследвания – БАН (средновековна история, история на българската държава и право)

Проф. д.и.н. Пенчо Пенчев – Университет за национално и световно стопанство – София (стопанска история)

Проф. д-р Пламен Митев – Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (Българско възраждане)

Проф. д-р Евгения Калинова – Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (съвременна история на България, външна политика и международни отношения по време на Студената война, културна политика)

Проф. д-р Пламен Павлов – Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“ (стара и средновековна история)

Доц. д.н. Мартин Иванов – Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (българска социална и стопанска история на XIX и XX век)

Доц. д-р Християн Атанасов – Университет по библиотекознание и информационни технологии – София (българска история (XVIII – XX в.) и архивно дело)

Доц. д-р Снежана Димитрова – Югозападен университет „Неофит Рилски“ (съвременна история на Балканите, социология на историята, гражданско образование по история)

Радостина Николова – Министерство на образованието и науката

Prof. Ivan Biliarsky, DSc. – Institute for Historical Studies – BAS (Bulgaria)

Prof. Pencho Penchev, DSc. – University of National and World Economy – Sofia (Bulgaria)

Prof. Dr. Plamen Mitev – University of Sofia (Bulgaria)

Prof. Dr. Evgenia Kalinova – University of Sofia (Bulgaria)

Prof. Dr. Plamen Pavlov – University of Veliko Tarnovo (Bulgaria)

Assoc. Prof. Martin Ivanov, DSc. – University of Sofia (Bulgaria)

Assoc. Prof. Dr. Hristiyan Atanasov – University of Library Studies and Information Technologies – Sofia (Bulgaria)

Assoc. Prof. Dr. Snezhana Dimitrova – South-West University – Blagoevgrad (Bulgaria)

Radostina Nikolova – Ministry of Education and Science (Bulgaria)

<https://doi.org/10.53656/his2024-5-5-agr>

Documentary Heritage
Документално богатство

ПОГЛЕД КЪМ ИЗДАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ НА АГРАРНИЯ УНИВЕРСИТЕТ – ПЛОВДИВ

Д-р Петя Н. Георгиева
Аграрен университет – Пловдив

Abstract. This article presents the publishing activity of the Agricultural University of Plovdiv from the establishment of Plovdiv State University in 1945 to the present day. Initially, the Plovdiv State University included two faculties – medical and agronomic. Then, the publication of the collection “Scientific Works” began. The first issue was published in 1947 jointly with the Faculty of Medicine under the name “Yearbook”. After 1950, the Faculty of Agronomy was separated as an independent Higher Agricultural Institute and started publishing the newspaper “Kolarovets”. Later, the newspaper’s name was “Niva,” and the last issue was published in 1997. The publishing activity of the Higher Agricultural Institute grew with the publication of textbooks and monographs, but it also began to accept external orders. In 1994, the Higher Agricultural Institute celebrated its 50th anniversary by establishing an Academic Publishing House with a new and modern printing facility. Since 2009, the specialized scientific journal “Agrarni nauki”/“Agricultural Sciences” has been published, which is also published in electronic edition and is indexed in the best academic research databases in the World.

Keywords: Agricultural University; academic publishing; newspapers; electronic journals

През 2020 г. бяха отбелязани 75 години от създаването на Аграрния университет – Пловдив. По този повод бяха организирани и се проведе редица чествания, празнични събития и мероприятия, свързани с развитието на институцията през годините. Централно място зае и фотодокументалната изложба „Път през годините (1945 – 2020)“, разкриваща в 10 табла основните структурни звена, символи и трансформации на висшето училище от включването му като Агрономо-лесовъден факултет към Пловдивския държавен университет през 1945 г., през създаването му като Висш селскостопански институт след 1950 г. до Аграрен университет през 2000 г. и развитието му до 2020 г. Работата по изготвяне на изложбата бе поверена на мен, като директор на Университетската библиотека – на звеното, съхраняващо паметта на

институцията. Изложбата, която бе изложена на централно място в Пловдив, предизвика интереса на публиката и медиите¹.

Едно от информационните табла бе свързано и с издателската дейност на Университета през годините. Намирането на снимков материал и факти около изграждането на академично издателство, издания, редакторска колегия и други, се оказва трудна задача. По стечение на обстоятелствата по същото време една част от необработен архив на печатна база попадна в Университетската библиотека с цел съхранение. Масивът от документи пристигна в насипно състояние, като сред множеството печатни издания – сборници, автореферати, научни монографии, бяха открити и немалко негативи, снимки, повечето без заглавие и година. Сред тях обаче липсваха административни и официални документи, които могат да дадат повече информация около историята на университетската издателска дейност.

На следващата година, 2021 г., се сформира екип, който трябва да организира качествено работата около издаването на научното списание на Аграрния университет – сп. „Аграрни науки“ / *Agricultural Sciences*. Привличането ми в редакторската колегия засили още повече ангажимента към настоящия проблем. При актуализиране на интернет страницата на списанието се установи, че такава липсва за самото академично издателство, важно условие за включването на научните списания в наукометрични световни бази като *Web of Science*.

Липсата на пълна и систематизирана информация за историята и развитието на академичното издателство, така нужна за създаването на уебстраница, провокира събирането на допълнителни данни, които в някаква степен надградиха вече познатото до момента. Това е и една от причините за написването на настоящата статия, която не претендира за изчерпателност, а е само бегъл поглед към моменти от издателската дейност на Висшето училище по агрономство в Пловдив.

Въпреки че от своето съществуване Аграрният университет има летописни изследвания, е важно да отбележим, че към издателската дейност не е имало задълбочен интерес. Информация за него, като част от университетската структура, се открива предимно в годишните отчети за дейността на ръководството през годините, както и в брошури, включващи кратък текст и снимков преглед на факултети, центрове и звена. Сведения дава и Алманахът, посветен на 70 години от създаването на Аграрния университет – Пловдив, от 2015 г.

Голяма част от посочената информация в настоящия материал е открита както в споменатите по-горе материали, така и в издания на Георги Стайков, наричан „живата история на института“ (Stajkov 1995). Той е известен учен и общественик, автор е на 4 учебника, 3 ръководства, 250 научни труда и над 300 други публикации. Посветил е четири книги на историята на Университета:

„25 години Висш селскостопански институт“, „Половин век Висш селскостопански институт“, „Наръчник за ВСИ“ и „Профили на три поколения професори от ВСИ“. Открит е и доклад (в печатен и ръкописен вид) на Димитър Брайков, ректор на Института в периода 1991 – 1995 г.

Настоящият текст не цели да проследи в дълбочина институционалното развитие на Аграрния университет, но във връзка с темата е важно да се споменат някои исторически моменти от неговото изграждане.

През 1945 г. в Пловдив е създаден Държавният университет „Паисий Хилендарски“ с два факултета – Медицински и Агрономически. През 1950 г. се отделят като самостоятелни висши училища ВМИ „Ив. П. Павлов“ и Висшият селскостопански институт „Васил Коларов“ (ВСИ) с три факултета: Лозаро-градинарски, Агрономически и Земедельско-технологически. Три години по-късно се случва поредното реструктуриране и от ВСИ се отделя Висшият институт по хранително-вкусова промишленост.

В първите години ВСИ „В. Коларов“ остава с два факултета: Агрономически и Лозаро-градинарски, които се разполагат в сградата на бившия мъжки френски колеж „Св. Августин“. Това е така, защото през 1945 г. Пловдивският университет няма своя сграда и се разполага в тази на Търговската гимназия в Пловдив. В периода 1949 – 1952 г. временно на Университета се предоставя сградата на Пловдивската духовна семинария. През 1953 г. учебните занятия на ВСИ „В. Коларов“ се провеждат в пригодената за целта сграда на бившия мъжки френски колеж „Св. Августин“, като днес на това място се намира Ректоратът на ПУ „Паисий Хилендарски“. В периода 1960 – 1970 г. се осъществява строителството на всички основни сгради на ВСИ – три централни корпуса, три павилиона, три студентски общежития, голям хранителен блок за 1500 столуващи. През 1968 г. е тържественото откриване на завършеното строителство, като Тържественият акт се пази в книгохранилището на Университетската библиотека (Georgieva 2021, p. 40).

Първите години на ВСИ като самостоятелно учебно заведение са трудни. Приоритет на ръководството е спокойното протичане на обученията с нужните за това аудитории и научноизследователски лаборатории, библиотека и фотолаборатория.

След 1985 г. ВСИ разполага вече с много добра материално-техническа база. В доклад на Димитър Брайков четем: *„През 80-те години библиотеката, печатната база и фотолабораторията са обединени“* (Brajkov 1995, p. 35). Същата информация споделя и Георги Стайков в своите издания за история на Института (Staykov 1995, p. 136). За съществуването на печатна база откривам единствено в източниците за развитието на ВСИ в периода след 1980 г. Никъде преди тази дата не намерих да се споменава за нея.

През ноември 2000 г. Висшият селскостопански институт е преобразуван в Аграрен университет с Решение на 38-ото народно събрание на Република

България, публикувано в „Държавен вестник“, бр. 35 от 10 април 2001 г. Обособяват се четири факултета – по агрономство, лозаро-градинарство, растителна защита и агроекология, икономика.

През 2010 г. Аграрният университет – Пловдив, е удостоен със значката „Златна книга“ от Съвета на Европейската научна и културна общност за принос към развитието на българската наука (70 години АУ – Пловдив, 1945 – 2015, 2015, с. 24). През 2019 г. Аграрният университет получава оценка 9.61 на институционална акредитация от Националната агенция за оценяване и акредитация, с което се нарежда сред топ три на университетите в България (Аграрен университет – Пловдив 2020, с. 3).

Вестник „Коларовец“ – „невидимата“ част от издателската дейност

Преди да се разгледа създаването на академичното издателство, заслужава да се отбележи отпечатването на университетския вестник „Коларовец“, който се съхранява в Университетската библиотека. Неговото съществуване е „невидимо“ сред издателската дейност на висшето училище, но страниците му крият интересни факти, моменти от протичането на учебния процес, лица и снимки, чието аналитично разкритие буди носталгия у едни и жив интерес у други.

През 1954 г. ректоратът на ВСИ „Васил Коларов“, съвместно с партийния комитет, профоргрупата и ДСНМ започват издаването на вестник „Коларовец“, наречен на патрона на Университета – Васил Коларов. Не е ясно къде са отпечатани първите броеве на вестника, тъй като липсва информация.

Първият брой на в. „Коларовец“ излиза на 6 юли 1954. Първата редколегия включва висококвалифицирани специалисти, като проф. Георги Стайков – почетен доктор на Института, той написва пожеланията и задачите на първия брой; доц. Пея Станчева, чийто първи материал е критичен спрямо слабата грамотност на някои студенти, употребата на жаргони; проф. Асен Кацаров – ръководител на катедра „Механизация“, обработва блок за хумор и сатира „С култиватор през буците“; проф. Тодор Попов – професор по икономика към БАН с опит във вестникарските дела и явен журналистически талант.

Вестникът излиза нерегулярно, само по няколко броя годишно, а от 1971 г. има прекъсване в издаването си до януари 1979 г., когато излиза първият брой от новия „Коларовец“. Сред редакторите тогава са доц. Мургов, доц. Станчев, доц. Цолов, доц. Бехар, който донася традиции от софийския вестник „Димитровец“, чийто наследник е новият в. „Коларовец“. Снимките във вестника са дело на Янка Матакиева, художественото оформление – на проф. Чешмеджиев, спортният блок се пише от доц. Сандю Бешев, а Васил Керин и Недялка Узунова са организатори.

Вестникът „прохожда“ с „Младежка редакция“ (така са се наричали), където за сътрудници са привлечени и чуждестранни студенти: Алиция от Полша, Армению от Португалия, Албрек от Йемен.

Много студенти стават дописници на в. „Коларовец“. Най-често срещаните имена сред тях са на: Александър Бандеров, Янко Белмустаков, Петър Лилянов, Снежана Горанова, Калина Косева, която е студентка по химия и освежава броевете, пишейки стихове: „Вместо цветя ти ми донеси житни класове. Благодаря! Благодаря!“².

Като библиотечен специалист, интересни за мен са техните записки във вестника относно ползването на читалните в Библиотеката на ВСИ, работното време, организирането на библиотечния фонд. Някои статии носят своя чар със саркастичния си изказ. Така звучи написаното от Янко Белмустаков в бр. 2 на вестника от 1956 г.: „В читалнята на ВСИ „В. Коларов“ може да се върши всичко, само не и да се чете спокойно. Така един ден, ... си измислих следното приятно занимание: извадих часовника си и започнах по неговите минути да броя хората, които влизат и излизат от читалнята... Сметка: на всеки 30 секунди вратата се хлопва с трясък...изведнъж столовете изскърцват и 30 – 40 чифта очи се вторачват в гордо влизащата колежка. Тя достойно издържа погледите, оглежда с премрежени очи и изведнъж вижда приятелката си – „Ах, Мичинка!“ – се изтръгва от гърдите ѝ и тя с бързи крачки се понася чак в противоположния край на читалнята. След 10 – 15 минути шушукане влезлата вижда с ужас, че междучасието е изтекло, и точетата ѝ започват да чаткат по пода към изхода така отчетливо и подчертано, сякаш дядо препуска със сивата си магаричка по паважа и копитата чаткат „така-так, така-так...“.

„Пред мен е седнал колега. Поправям се – пред мен се е изтегнал колега... От час и повече пред него стои разтворена книга, но той не я поглежда. В замяна на това не сваля поглед от едно русокосо създание, което стои от дясната ми страна. Аз неволно вадя молив и пиша: Студент и книга (не е басня). Вторачен гледа, а – не мига! Цял час очите в нея блещи!! (Но не в разтворената книга, а в студентката отсреща).“

Почти всички броеве са изпълнени с този студентски саркастичен изказ, което показва, че вестникът за тях е бил тяхната „социална мрежа“ за онова време, която носи особен чар и вдъхновява.

Интересен факт е, че един от сегашните асоциирани редактори в специализираното ни списание Agricultural Sciences – **Adjunct Professor Tesema Chekol, PhD**, University of Maryland Global Campus (UMGC) Adelphi, Maryland USA – е завършил ВСИ „Васил Коларов“ през 80-те години на XX век и като студент е дал интервю за вестник „Коларовец“ пред Красимир Колев, и то на прекрасен български език, публикувано в бр. 7 от 1985 г. През 2023 г. проф. Тасема Чекол Зелеле посети отново Университета и пожела да види материала с него и да го преснима. Молбата му съпровожда и дългогодишната ни идея към Дигиталната библиотека от редки и ценни книги в областта на аграрните науки 1879 – 1944 г., с цел опазване да се включат и ценни периодични из-

дания, които съхраняваме в Университетската библиотека, като се прибави вестник „Коларовец“.

От 31 май 1990 г. в. „Коларовец“ започва да излиза под името „Нива“ с гл. редактор Сашка Калинова. Последният брой на вестник „Нива“ е от 1997 г., където в бр. 1 – 4 са публикувани снимка и послание от тогавашния български президент Петър Стоянов: *„На читателите на „Нива“ – не се променяйте, останете все такива оптимисти – всичко може да се постигне!“*.

Създаване и развитие на Академичното издателство

В първите години от създаването на Пловдивския държавен университет започва издаването на сборник „Научни трудове“, чийто първи брой излиза през 1947 г. съвместно с Медицинския факултет под наименованието „Годишник“ (Stajkov 1971, p. 104). На заглавната страница на Годишника издателските данни посочват като издател Университет „Паисий Хилендарски“ – Пловдив, а като място на издаване – Пловдив, Печатарска кооп. „График“. Вече първи том на изданието като „Научни трудове“ от 1952 г. на ВСИ се отпечатва в Държавното издателство за селскостопанска литература „Земиздат“ – София.

По данни от доклада на ректора Димитър Брайков в периода 1945 – 1955 г. са издадени 38 тома научни трудове в 103 книжки. Преподавателите са публикували повече от 18 000 научни статии, 225 учебника и 158 ръководства (Brajkov 1995, p. 36).

През 1969 г. сборник „Научни трудове“ започва да излиза в пет книжки (Stajkov 1971, p. 104):

книга 1 – „Растениевъдство“;

книга 2 – „Градинарство“;

книга 3 – „Лозарство и овощарство“;

книга 4 – „Агрохимия, почвознание и физиология на растенията“;

книга 5 – „Икономика, организация и животновъдство“.

През 1970 г. книга 5 се разделя на две: икономически и обществени науки, и се открива книга 6, публикуваща материали за животновъдство.

Обединените през 80-те години на XX век библиотека, печатна база и фотолaborатория в единен център имат за основна задача изцяло да са в услуга на учебния процес и научноизследователската работа.

Тогавашен директор на новосъздадения библиотечно-информационен и издателски център е Христо Найденов (1977 – 1986), който успешно координира звената.

Този център дълги години е структуриран като Център за информационно обслужване и дори до 2007 г. включва следните звена (Terziev 2007, p. 211):

– *Информационни системи* – експлоатация и обслужване комуникационните средства на Университета, неговата локална мрежа и интернет, както и технологичното оборудване;

– *Мултимедиен център* – за използване на мултимедийни и интерактивни средства за обучение на студенти;

– *Академично издателство* – полиграфски машини и настолно-издателска система, като осигурява учебния процес с учебници, ръководства, учебни помагала и др. и извършва външни издателски поръчки;

– *Библиотека* – една от най-големите и богати библиотеки в България в областта на аграрните науки; комплектува фонда си съгласно профила на Аграрния университет и осъществява национален и международен книгообмен.

Академичното издателство на Аграрния университет – Пловдив, е създадено през 1994 г. Своя 50-годишен юбилей ВСИ „Васил Коларов“ посреща с нова и модерна техника в печатната си база, с големи възможности в областта на полиграфията, включващи цветен печат.

Проектирането на печатната база е възложено на фирма „Инфоар“, която през 1992 г. сключва договор за доставка на полиграфско и компютърно оборудване на стойност 12 340 000 лв. На следващата година австрийската фирма „Брудерхен“ доставя основното печатарско оборудване. В края на 90-те години на XX век Академичното издателство има своя нова функционална сграда, с високопроизводителна техника, със съвременен офис оборудване, с професионално обучен екип и с пълен затворен технологичен цикъл (Brajkov 1995, p. 36).

След 2000 г. Академичното издателство минава на самоиздръжка по отношение на работни заплати, като отчита ръст в приходите. Подпомага кандидатстудентската кампания и други мероприятия с рекламна дейност и с качествени полиграфски материали, издава учебна литература, помагала, реферати и др., като бавно нараства делът на външните поръчки от 21,73% през 2004 г. до 27,67% през 2006 г. (табл. 1) (Отчет АУ, 2007, с. 50).

В таблица 1 са включени данни от Отчета на Аграрния университет – Пловдив, за 2007 г., където е посочен само „отчетен период“. Ето защо в настоящата таблица е прибавен „общ брой“, предполагайки, че цифрите касаят „общ тираж“ или „общ брой“.

Прави впечатление от посочените данни, че броят на издадените учебници и помагала намалява, като са 11 141 броя по-малко през 2006 г. от тези през 2004 г. За сметка на това броят на отпечатаните автореферати се е увеличил през 2006 г. с 2216 броя в сравнение с броя от 2004 г. Това може да се тълкува като ръст на научноизследователската работа, чиито резултати са видими като дисертационни трудове. Само за информация, през 2006 г. в Университетската библиотека са инвентирани 22 броя защитени дисертации.

Таблица 1. Продукция на Академичното издателство
за периода 2004 – 2006 г.

Вид на готовата продукция	Отчетен период / общ брой		
	2004	2005	2006
Учебници и помагала	32 502	21 279	21 361
Автореферати	273	2718	2489
Кандидатстудентска кампания	2687	4319	5222
Вътрешни поръчки	7352	14 174	13 388
Книжарница	6859	6875	7211
Външни поръчки	9660	10 600	11 748
Всичко	59 333	59 965	61 419

Академично издателство се стреми качествено и в срок да изпълнява издателския план на Университета и да увеличава производителността си, като стриктно се спазват трудовата и технологичната дисциплина, Наредбата по охрана на труда и се поддържа техниката в изправност.

Много бързо Издателството на Аграрния университет извоюва авторитет на коректен партньор за много външни клиенти (Отчет АУ, 2007, с. 51):

- държавни предприятия и частни фирми;
- преподаватели от пловдивските висши училища;
- пловдивски издателства;
- сдружение „Регионални научно-технически съюзи с Дом на науката и техниката – Пловдив“

След 2007 г. Издателството се оформя като комплекс, включващ редакторска и компютърна подготовка, отделение за монтаж и проявяване на офсетови плаки и печат, книговезки процеси и книжарница, по чиито щандове могат да се открият над 280 заглавия.

Повишените изисквания към качеството на учебния процес в Университета с тенденция за достигане на европейските стандарти рефлектират и върху работата на Академичното издателство, като налагат критерии към продукцията от специализирана научна литература.

От 2009 г. започва издаването на научното списание „Аграрни науки“ с ISSN 1313-6577, с което Аграрният университет печели нови позиции в научната общност на Европа. Списанието се реферира пълно в CAB Abstracts, EBSKO Publishing, AGRIS и в другите бази на CAB International. До септември 2011 г. са издадени 6 броя с тенденция и ежегодно да бъдат издавани по 2 броя, като към 2023 г. се издават общо по 4 броя на година в 2 тома.

От 2014 г. научните издания на Аграрния университет имат собствени уеб-страници, като международните стандартни номера за свободен достъп са:

ISSN 3033-0149 (Online) за списание „Аграрни науки“ / Agricultural Sciences и ISSN 2367-5845 (Online) за „Научни трудове на Аграрния университет“ / Scientific Works. От 2022 г. списание Agricultural Sciences се индексира в световната наукометрична база Web of Science All Databases чрез базата CABI.

През 2016 г. е подписан договор с Crossref за DOI номер, който подобрява достъпа до научната информация.

Към 2010 г. в Академичното издателство работят 8 служители. През същата година помещенията в Издателството се ремонтират, 16 години след откриването му.

Тиражът на учебната литература е малък, което допълнително утежнява себестойността на произвежданата продукция (табл. 2) (Отчет АУ, 2011, с. 171).

Таблица 2. Обемни показатели (вид и брой книжни тела)

Видове издания	2008		2009		2010		2011	
	Бр. заглавия	Тираж	Бр. заглавия	Тираж	Бр. заглавия	Тираж	Бр. заглавия	Тираж
Учебници	14	4350	10	4060	14	5350	6	2400
Ръководства	6	2680	6	2460	6	2600	2	500
Научни трудове	-	-	2	225	2	400	1	150
Автореферати	15	1200	15	1200	4	400	2	100
Списание	-	-	2	400	2	460	2	370
Уч. помагала	13	4390	10	5250	9	1200	16	5800

Трябва да се каже, че чрез Библиотеката се обезпечава обучението на студентите с учебници и ръководства, издадени в Издателството, което е ефективна форма за докомплектуване фонда на Университетската библиотека.

С Решение на АС от 15.02.2016 г. Академичното издателство на Университета е обособено като самостоятелен център. Основните му дейности не са променени – да издава учебна литература, автореферати, монографии, дисертации, двете научни списания – „Аграрни науки“ и „Научни трудове“, да обслужва кандидатстудентската кампания с отпечатване на материали и приемане на външни поръчки (табл. 3) (Отчет АУ, 2021, с. 192 – 193).

Таблица 3. Издадени заглавия и тираж

Видове издания	Брой заглавия				Тираж			
	2016	2017	2018	2019	2016	2017	2018	2019
Учебници	7	2	1	3	2800	500	200	700
Ръководства	4	3	3	4	1700	650	600	800

Учебни помагала	1	2	9	-	300	400	1170	-
Научни трудове на АУ	1	1	-	1	140	17	-	12
Автореферати	7	6	6	4	350	240	240	125
Сп. „Аграрни науки“	1	1	4	1	160	20	4	4
Вътрешни поръчки	27	47	68	32	42 800	25 603	37 531	33 579
Външни поръчки	42	28	20	25	26 700	62 787	30 756	13 671
Кандидатстудентски справочник и дипломи	1	4	10	6	300	5420	21 900	17 300
Монографии	2	2	2	1	200	16	200	14
Дисертации	-	7	38	2	-	33	4320	7

През 2022 г. картината от таблица 3 е доста по-различна и цифрите са много по-малко поради оскъдния персонал в Академичното издателство. Въпреки това успява да изпълни годишния си план, но са необходими спешни мерки за повишаване на приходите, а това изисква подновяване на техническата база и увеличаване на човешкия ресурс, което не се случва (табл. 4) (Отчет АУ, 2023).

Таблица 4. Издадени заглавия и тираж – 2022 г.

Видове издания	Брой заглавия 2022	Тираж 2022
Учебници	1	150
Ръководства	2	250
Монографии	3	230
Научни трудове на АУ	1	8
Автореферати	6	98
Сп. „Аграрни науки“	4	20
Вътрешни поръчки и акредитация	34	18306
Външни поръчки	9	10431
Кандидатстудентски справочник и дипломи	2	3100
Ведомости твърда подвързия	1	12
Дисертации	4	20
Визитки	4	1460

Настоящата статия не претендира за изчерпателност, но може да послужи като основа за последващи задълбочени исторически или други разработки, свързани с издателската дейност на Аграрния университет в Пловдив. Из-

ползвани са малко на брой източници, като голяма част от тях са открити при разрешаване на проблемите, посочени в началото: Академичното издателство като част от Годишна изложба през 2020 г., организиране работата на едно от научните списания и създаването на интернет страница на Издателството, което към момента на написване на статията все още не е факт. Тази статия не цели да прави сравнителен анализ с други университетски издателства, което може да е обект на друга аргументирана и задълбочена разработка.

Погледът към Академичното издателство на Аграрния университет – Пловдив, обаче е сериозна заявка за значението и актуалността на това университетско звено, особено ако има собствена полиграфическа база. Но това не е достатъчно. Неговото качествено развитие с човешки ресурс и материална база, неговата стойностна научна продукция са от изключителна потребност за днешната академична общност, която все по-категорично се доказва именно чрез публикационната си дейност. По този начин дава съществен принос за повишаване качеството на учебния процес в Университета. Затова основен приоритет – развитието на Академичното издателство, е посоката, в която трябва да мислят всички настоящи и бъдещи ръководства, на Аграрния университет. Привличането на чужди и утвърдени редактори в областта на аграрните науки в научните ни списания безспорно е практика, която трябва да се утвърди. А издаването на качествена специализирана научна литература от Академичното издателство допринася не само за издигането на Аграрния университет сред другите висши у нас и в чужбина, но е национален и културен престиж.

БЕЛЕЖКИ

1. PlovdivNow.bg, 2020.
2. В. „Коларовец“, бр. 19, 1980 г.

ЛИТЕРАТУРА

АГРАРЕН УНИВЕРСИТЕТ – ПЛОВДИВ: *Юбилейна брошура*. 2020.

Пловдив: АИ на Аграрен университет.

БРАЙКОВ, Д., 1995. *50 години Висш селскостопански институт в Пловдив (1945 – 1995): Доклад*. Пловдив: АИ на ВСИ.

ГЕОРГИЕВА, П., 2021. 75 години Университетска библиотека към Аграрен университет – Пловдив. *Библиотека*, кн. 1, с. 38 – 51.

ДИМИТРОВ, Д., 1981. В крак с науката. *Коларовец*, бр. 1, с. 2.

ОТЧЕТ за дейността на ръководството на Аграрния университет през периода ноември 1999 – ноември 2003 г., 2003. Пловдив: АИ на Аграрен университет.

- ОТЧЕТ за дейността на ръководството на Аграрния университет през периода ноември 2003 – ноември 2007 г.*, 2007. Пловдив: АИ на Аграрен университет.
- ОТЧЕТ за дейността на ръководството на Аграрния университет през периода ноември 2007 – ноември 2011 г.*, 2011. Пловдив: АИ на Аграрен университет.
- ОТЧЕТ за дейността на ръководството на Аграрния университет за периода 2016 – 2019 г.*, 2021. [Ел. издание]. Пловдив: АИ на Аграрен университет. Достъпно от: https://www.au-plovdiv.bg/docs/Otcheti_Rektor/report_16_19.pdf
- Отчет за дейността на ръководството на Аграрния университет за периода март 2022 – март 2023 г.*, 2023. [Ел. издание]. Достъпно от: https://www.au-plovdiv.bg/docs/Otcheti_Rektor/Otchet_2023.pdf
- [СЕДЕМДЕСЕТ] *70 години Аграрен университет – Пловдив 1945-2015*, 2015. Пловдив. ISBN 978-954-517-231-1.
- [СЕДЕМДЕСЕТ И ПЕТ] *75-годишната история на Аграрен университет – Пловдив*, в снимки, 01.12. 2020. *PlovdivNow.bg*. Достъпно от: <https://plovdivnow.bg/plovdiv/75-godishnata-istoriia-agraren-universitet-plovdiv-snimki-44498/> [Видяно 2024-27-6].
- СТАЙКОВ, Г., 1971. *25 години Висш селскостопански институт „Васил Коларов“ – Пловдив: 1945 – 1970: Юбилеен сборник*. Пловдив: Хр. Г. Дачнов.
- СТАЙКОВ, Г., 1995. *Половин век Висш селскостопански институт – [Пловдив] : 1945 – 1995 г.* Пловдив: Акад. изд. ВСИ.
- ТЕРЗИЕВ, Ж., 2007. *Информационен пакет*. Пловдив: АИАУ.
- AGRICULTURAL SCIENCES: Journal of the Agricultural University – Plovdiv*. Available from: <http://agrarninauki.au-plovdiv.bg/>
- CABI: Digital Library*. Available from: <https://www.cabidigitallibrary.org/>
- SCIENTIFIC WORKS: Online journal*. Available from: <http://nauchnitrudove.au-plovdiv.bg/>.

REFERENCES

- AGRAREN UNIVERSITET – PLOVDIV* : Yubileina broshura, [2020]. Пловдив: АИ на Аграрен университет. (In Bulgarian)
- BRAYKOV, D., 1995. *50 godini Vissh selskostopanski institut v Plovdiv (1945 – 1995): Doklad*. Пловдив: АИ на VSI. (In Bulgarian)
- GEORGIEVA, P., 2021. *75 godini Universitetska biblioteka kam Agraren universitet – Plovdiv. Biblioteka*, kn. 1, pp. 38 – 51. (In Bulgarian)
- DIMITROV, D., 1981. *V krak s naukata. Kolarovets*, no.1, p. 2. (In Bulgarian)
- ОТЧЕТ за дейността на ръководството на Аграрния университет през периода*

- noemvri 1999 – noemvri 2003 g., 2003. Plovdiv: AI na Agraren universitet, 107 p. (In Bulgarian)
- OTCHET za deinostta nd rakovodstvoto na Agrarniya universitet prez perioda noemvri 2003 – noemvri 2007 g.*, 2007. Plovdiv: AI na Agraren universitet, 163 p. (In Bulgarian)
- OTCHET za deinostta nd rakovodstvoto na Agrarniya universitet prez perioda noemvri 2007 – noemvri 2011 g.*, 2011. Plovdiv: AI na Agraren universitet, 221 p. (In Bulgarian)
- OTCHET za deinostta nd rakovodstvoto na Agrarniya universitet prez perioda 2016 – 2019 g.*, 2021. [El. izdanie]. Plovdiv: AI na Agraren universitet, 239 p. (In Bulgarian) Available from: https://www.au-plovdiv.bg/docs/Otcheti_Rektor/report_16_19.pdf
- OTCHET za deinostta nd rakovodstvoto na Agrarniya universitet prez perioda 2022 – mart 2023 g.*, 2023. [El. izdanie]. (In Bulgarian) Available from: https://www.au-plovdiv.bg/docs/Otcheti_Rektor/Otchet_2023.pdf
- [SEDEMESEET] 70 godini Agraren universitet – Plovdiv 1945 – 2015, 2015. Plovdiv. ISBN 978-954-517-231-1. (In Bulgarian)
- [SEDEMESEET I PET] 75-godishnata istoriya na Agraren universitet – Plovdiv v snimki, 01.12. 2020. *PlovdivNow.bg*. (In Bulgarian). Available from: <https://plovdivnow.bg/plovdiv/75-godishnata-istoriia-agraren-universitet-plovdiv-snimki-44498/> [Viewed 2024-27-6].
- STAYKOV, G., 1971. *25 godini Vissh selskostopanski institute “Vasil Kolarov”*: Plovdiv: 1945-1970: [Yubileen sbornik]. Plovdiv: Hr. G. Danov, 195 p. (In Bulgarian)
- STAYKOV, G., 1995. *Polovin vek Vissh selskostopanski institute – [Plovdiv]: 1945 – 1995*. Plovdiv: Akad. izd. VSI, 259 p. (In Bulgarian)
- TERZIEV, ZH., 2007. *Informatsionen paket*. Plovdiv: AIAU. (In Bulgarian)
- AGRICULTURAL SCIENCES: Journal of the Agricultural University – Plovdiv. Available from: <http://agrarninauki.au-plovdiv.bg/>
- CABI: Digital Library. Available from: <https://www.cabidigitallibrary.org/>
- SCIENTIFIC WORKS: Online journal. Available from: <http://nauchnitrudove.au-plovdiv.bg/>

A LOOK AT THE PUBLISHING ACTIVITY OF AGRICULTURAL UNIVERSITY – PLOVDIV

✉ **Dr. Petya Nikolaeva Georgieva**
Agricultural University of Plovdiv, Library
4000 Plovdiv, Bulgaria
E-mail: p_georgieva@au-plovdiv.bg